

Лекція № 16

Тема лекції: «Організація сталого виробництва продукції в рослинництві»

План лекції

1. Практична імплементація ідеї сталого розвитку
2. Особливості переходу України на принципи сталого розвитку.
3. Принципи організації сталого виробництва продукції в рослинництві.

1. Практична імплементація ідеї сталого розвитку

На думку науковців, співпраця країн в рамках світової економіки матиме визначальний вплив на успішне впровадження принципів сталого розвитку в усьому світі. Особливо важливою вона буде для країн, що розвиваються, які не зможуть здійснити процес переходу самостійно. Для досягнення сталого розвитку в рамках міжнародної економіки необхідним є діяльність в наступних напрямках: сприяння сталому розвитку шляхом впровадження лібералізації торгівлі; створення взаємодоповнюючих та взаємопідсилюючих умов у галузі торгівлі та охорони навколишнього середовища; надання адекватних фінансових ресурсів країнам, що розвиваються, і позитивне вирішення міжнародної проблеми заборгованості; заохочення макроекономічної політики, що сприяла б охороні навколишнього середовища та розвитку.

Відкрита, справедлива, надійна, недискримінаційна і передбачувана багатостороння система торгівлі, що узгоджується з метою сталого розвитку і веде до оптимального розподілу глобального виробництва, відповідно до конкурентоспроможності, є вигідною для всіх країн. Крім того, поліпшення доступу експортної продукції країн, що розвиваються, на ринки в рамках раціональної макроекономічної та екологічної політики справило б позитивний вплив на навколишнє середовище і тому стало б важливим внеском у справу сприяння сталому розвитку.

В цьому напрямі необхідно вирішити наступні завдання: створити відкриту, недискримінаційну і справедливую багатосторонню торгову систему, що дозволить всім країнам, зокрема і країнам, що розвиваються, удосконалювати свої економічні структури і покращувати рівень життя свого населення за рахунок сталого економічного розвитку; поширити доступ експортних товарів країн, що розвиваються, на ринки; покращити функціонування ринків сировинних товарів і домагатися раціональної, сумісної та погодженої політики в

галузі сировинних товарів на національному та міжнародному рівнях з метою забезпечення оптимального вкладу сектору сировинних товарів в процес сталого розвитку; національна та міжнародна політика повинна забезпечити взаємодоповнюваність економічного зростання і охорону навколишнього середовища.

Для розв'язання цих завдань міжнародне співтовариство має послабити політику протекціонізму з метою подальшої лібералізації світової торгівлі і допомоги країнам, що розвиваються. Необхідно надавати всіляку підтримку інтеграції країн у міжнародну економіку та світову торговельну систему. Важливим аспектом діяльності має стати забезпечення взаємопосилюючого характеру екологічної та торгової політики, що буде значною мірою сприяти сталому розвитку.

Міжнародне співтовариство повинно прагнути знайти шляхи і засоби поліпшення функціонування і більшої прозорості ринків сировинних товарів, більшої диверсифікації сектору сировинних товарів в країнах, що розвиваються (а він є домінуючим в економіці більшості цих країн), в таких макроекономічних рамках, в яких враховується макроекономічна структура тієї або іншої країни, обсяг природних багатств і ринкові можливості, а також забезпечення кращого управління природними ресурсами, за якого враховуються потреби в галузі сталого розвитку.

Особливу увагу слід приділити торгівлі сировинними товарами, що має надзвичайно важливе значення для країн, що розвиваються. В цьому аспекті потрібно вирішити наступні завдання: забезпечити оптимальне функціонування ринку сировинних товарів, наприклад, шляхом підвищення прозорості ринків, обміну думками з найголовніших питань тощо; ширше застосовувати компенсаційні механізми за випадку недостатньої суми надходжень від експорту сировинних товарів країн, що розвиваються, з метою заохочення зусиль з диверсифікації на національному, регіональному і міжнародному рівнях; підтримувати зусилля країн, що розвиваються, у створенні політичної основи та інфраструктури.

Природоохоронна діяльність і торгова політика повинні доповнювати одна одну. Відкрита багатостороння система торгівлі дозволяє більш ефективно розподіляти та використовувати ресурси і сприяє, завдяки цьому, зростанню обсягів виробництва і прибутків та скороченню попиту на природні ресурси. Вона дає змогу одержувати, таким чином, додаткові ресурси, необхідні для забезпечення економічного піднесення і підвищення ефективності та розширення

природоохоронної діяльності. Здорове навколишнє середовище дозволяє мати природні та інші ресурси, необхідні для підтримки темпів зростання і безперервного розширення торгівлі. Створення відкритої багатосторонньої системи торгівлі, що супроводжується проведенням екологічно безпечної політики, матиме позитивний вплив на навколишнє середовище і буде сприяти сталому розвитку економіки всіх держав.

Міжнародне співробітництво в галузі навколишнього середовища набуває все більшого поширення, і в багатьох випадках, наявність торгових положень в багатосторонніх угодах з навколишнього середовища відіграла свою позитивну роль в розв'язанні глобальних екологічних проблем. За необхідності, торгові заходи використовувалися в ряді конкретних випадків для підвищення ефективності екологічних положень з регулювання природоохоронної діяльності. Такі положення повинні сприяти викоріненню первісних причин погіршення стану навколишнього середовища, що, в свою чергу, дозволить уникати впровадження невиправданих торгових обмежень. Завдання полягає в тому, щоб торгова політика і природоохоронна діяльність мали послідовний характер і сприяли процесу сталого розвитку.

Для країн, що розвиваються, інвестиції мають вирішальне значення в забезпеченні необхідного економічного зростання з метою підвищення добробуту населення і безперервного задоволення його основних потреб без виснаження або шкоди для ресурсної бази, яка слугує фундаментом розвитку цих держав. Сталий розвиток вимагає збільшення інвестицій, для чого необхідні внутрішні і зовнішні фінансові ресурси. Одним з важливих джерел фінансування є інвестиції іноземних приватних компаній і повернення вивезеного капіталу, що залежить від наявності сприятливих інвестиційних умов. Протягом цілих десятиріч багато країн, що розвиваються, стикалися з чистим відтоком фінансових ресурсів, коли їхні фінансові надходження виявлялися недостатніми для покриття належних платежів, особливо, у зв'язку з обслуговуванням боргу. В результаті, мобілізовані внутрішні ресурси спрямовувалися за кордон і не використовувалися для інвестування на місцях в інтересах заохочення сталого економічного розвитку.

В країнах, що розвиваються, необхідною умовою активізації процесу розвитку є якнайшвидше розв'язання проблем зовнішньої заборгованості, адже для багатьох з них цей тягар є серйозною проблемою. Тягар платежів за рахунок обслуговування боргу цих країн серйозно обмежив їх можливості в плані нарощування темпів зростання економіки й боротьби зі злиднями і спричинив скорочення імпорту, капіталовкладень і споживання. Зовнішня заборгованість

стала одним з основних чинників застою в економіці країн, що розвиваються. Постійне і енергійне впровадження гнучкої стратегії в галузі зовнішньої заборгованості має на меті відновлення фінансової стабільності країн-боржників у стосунках з зовнішніми партнерами, а відновлення їх економічного зростання і розвитку буде сприяти досягненню мети сталого розвитку. В цьому контексті істотно важливим є надання країнам, що розвиваються, додаткових фінансових ресурсів і ефективне їх використання.

Що стосується зовнішньої заборгованості комерційним банкам, то експерти визнають, що був досягнутий прогрес у реалізації стратегії з консолідації боргу, і слід заохочувати її прискорене впровадження. Деякі країни вже досягли позитивних результатів, що стало можливим завдяки проведенню раціональної політики перебудови в поєднанні зі скороченням заборгованості комерційним банкам або вжиттям аналогічних заходів. У зв'язку з цією проблемою, сьогодні міжнародне співтовариство пропонує: країнам, що мають значну заборгованість банкам, укласти угоди зі своїми кредиторами про аналогічне скорочення заборгованості комерційним банкам; сторонам, що досягли такої угоди, приділяти належну увагу як проблемі скорочення середньотермінової заборгованості, так і потребам країни-боржника в нових фінансових засобах; багатостороннім установам, що беруть активну участь у впровадженні стратегії консолідації зовнішньої заборгованості, як і раніше, підтримувати пакети заходів зі скорочення заборгованості комерційним банкам з метою забезпечення того, щоб обсяг такого фінансування відповідав стратегії щодо заборгованості, яка змінюється; активізувати політику з залучення прямих капіталовкладень, запобігання зростанню заборгованості до неприпустимого рівня і сприянню повернення вивезеного капіталу. Що стосується заборгованості двостороннім кредиторам по державній лінії, то дуже обнадійливими для країн, що розвиваються, є заходи щодо більш сприятливих умов зменшення тягара їх заборгованості, які приймаються, наприклад, Паризьким клубом кредиторів. Докладаються зусилля з впровадження цих заходів на основі умов Тринідадської Конференції у формі, що узгоджується з платіжною спроможністю цих країн і забезпечує додаткову підтримку їх заходів з проведення економічних реформ. На Ріо-де-Жанейрській Конференції було позитивно відзначене значне скорочення двосторонньої заборгованості, що було вжите деякими країнами-кредиторами, і закликано інші країни, які мають можливість так само вчинити, вжити аналогічні заходи.

Належної уваги і всебічної підтримки заслуговують країни, що розвиваються і знаходяться у важкому становищі та докладають великих зусиль для того, щоб

продовжувати обслуговувати свою заборгованість і виконувати свої зовнішні фінансові зобов'язання.

Країнам, що розвиваються, необхідно приділити серйозну увагу з пошуку шляхів розв'язання проблем погашення заборгованості перед кредиторами в основному по державній лінії або перед багатосторонніми фінансовими установами. Країнам з низьким рівнем прибутків, що знаходяться на стадії впровадження економічних реформ, абсолютно необхідна підтримка з боку багатосторонніх фінансових установ у формі надання нових засобів і використання їх ресурсів на пільгових умовах. Слід продовжити практику використання груп підтримки при наданні ресурсів для врегулювання простроченої заборгованості країн, розпочати впровадження програм масштабних економічних реформ з допомогою Міжнародного валютного фонду і Світового банку. Досить високо оцінюються міжнародним співтовариством заходи, що приймаються багатосторонніми фінансовими установами і, зокрема, рефінансування виплати відсотків по пільгових кредитах з допомогою зворотних потоків коштів Міжнародної асоціації розвитку – «заходи п'ятого виміру».

У зв'язку з несприятливими зовнішньоекономічними умовами, з якими стикаються країни, що розвиваються, мобілізація внутрішніх ресурсів і ефективний розподіл та використання мобілізованих внутрішніх засобів набуває все більш важливого значення для сприяння сталому розвитку. В ряді країн необхідно виробити політику з усунення перекосів у державних видатках, скорочення величезних дефіцитів бюджету та ліквідації інших макроекономічних диспропорцій, перегляду обмежувальної політики і врегулювання дисбалансів у галузі валютних курсів, інвестицій і фінансів, а також подолання перешкод на шляху розвитку підприємництва. В розвинених країнах продовження реформ і перебудови в галузі політики, включаючи встановлення відповідних норм накопичень, будуть сприяти вивільненню ресурсів для надання підтримки в період переходу до сталого розвитку в самих цих країнах і в країнах, що розвиваються.

Раціональне управління, що сприяє зв'язку ефективної, дієвої, чесної, справедливої та підзвітної системи державного управління з індивідуальними правами і можливостями, є засадним елементом сталого розвитку, а також ефективної господарської діяльності на всіх рівнях розвитку. Всі країни повинні примножити свої зусилля щодо викорінення безгосподарності в суспільних і приватних справах, включаючи корупцію, з врахуванням чинників, що зумовлюють виникнення цього явища, і діючих осіб.

Значна кількість країн, що розвиваються та мають заборгованість, здійснює програми структурної перебудови в зв'язку з переглядом термінів погашення заборгованості або наданням нових кредитів. Хоча такі програми необхідні для поліпшення бюджетного і платіжного балансів, у деяких випадках вони породили несприятливі соціальні і екологічні наслідки, такі як скорочення асигнувань на охорону здоров'я, освіту і охорону навколишнього середовища. Важливо, щоб програми структурної перебудови не спричиняли негативного впливу на навколишнє середовище і соціальний розвиток та більшою мірою відповідали меті сталого розвитку.

Необхідно здійснити, з врахуванням особливостей країн, реформи в галузі економіки, сприятливі для більш ефективного планування і використання ресурсів з метою сталого розвитку, сприяння розвитку підприємництва і врахування соціальних і екологічних витрат при встановленні цін на ресурси, а також усунення джерел диспропорцій в галузі торгівлі та інвестицій.

Для вирішення цієї проблеми промислово розвинені та інші країни, що здатні це зробити, повинні активізувати свої зусилля на: створення стабільної і передбачуваної міжнародної економічної обстановки, особливо грошової стабільності, реальних процентних ставок і коливань курсів основних валют; стимулювання заощаджень і зменшення бюджетних дефіцитів; підтримці найменш розвинених країн з метою зупинення їх маргіналізації в світовій економіці; безінфляційне зростання, скорочення незбалансованості основних зовнішніх розрахунків і розширення здатності їх економіки до адаптації.

Водночас країни, що розвиваються, повинні активізувати свої зусилля щодо впровадження обґрунтованої економічної політики з метою: підтримки валютної і бюджетної дисципліни, що є необхідною умовою стабілізації цін і збалансованості зовнішніх розрахунків; встановлення реалістичних валютних курсів; збільшення внутрішніх накопичень та інвестицій, а також підвищення прибутковості інвестицій.

Усі країни повинні розробити політику, спрямовану на підвищення ефективності в розподілі ресурсів і використання всіх можливостей, які відкриваються в результаті зміни глобальної економічної обстановки.

З врахуванням національних стратегій і цілей, уряди країн повинні: усунути бар'єри на шляху прогресу, пов'язані з неефективністю бюрократичного апарату, адміністративними перешкодами, невиправданим контролем і недостатньо повним врахуванням ринкових умов; забезпечити гласність в управлінні і прийнятті рішень; заохочувати приватний сектор і сприяти розвитку

підприємництва шляхом розширення інституційних можливостей для створення підприємств і виходу на ринок; спрощувати або усувати обмеження, положення і формальності, що ускладнюють і збільшують вартість та витрати часу на створення і експлуатацію підприємств; розвивати і підтримувати інвестиційну діяльність та інфраструктуру, що є необхідними складовими сталого економічного зростання і диверсифікації на екологічно безпечній і сталій основі; створити можливості для функціонування відповідних економічних інструментів, включаючи ринкові механізми, з врахуванням цілей сталого розвитку і задоволення основних потреб; сприяти функціонуванню ефективних систем оподаткування і фінансових секторів; створити можливості для дрібних підприємств, як сільськогосподарських, так і несільськогосподарських, а також для корінного населення і місцевих громад, що дозволить вносити всебічний вклад у досягнення мети сталого розвитку; скасувати несправедливі обмеження щодо експорту на користь неефективного заміщення імпорту і розробити політику, що дозволяє їм повністю використовувати вигоди, пов'язані з припливом іноземних інвестицій, для виконання національних, соціальних і економічних завдань і досягнення цілей розвитку; сприяти створенню внутрішніх економічних умов для забезпечення оптимального балансу між виробництвом на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Уряди розвинених та інших країн, що здатні зробити це, повинні активізувати свої зусилля зі збільшення технічної допомоги країнам, що розвиваються, шляхом: створення внутрішнього потенціалу з розробки та впровадження економічної політики країни; створення і забезпечення функціонування ефективних систем оподаткування, систем звітності та фінансових секторів; сприяння розвитку підприємництва.

Міжнародне співтовариство повинне надавати активну підтримку зусиллям країн, що розвиваються, у сприянні економічному співробітництву. Адже більш тісне економічне співробітництво між країнами, що розвиваються, є важливим компонентом зусиль зі сприяння економічному зростанню, створенню технічного потенціалу і прискоренню розвитку цих країн.

На сьогодні середня загальна сума щорічних видатків на впровадження заходів зі сприяння переходу країн, що розвиваються, на принципи сталого розвитку становить 50 млн дол. США. Ці кошти надаються міжнародним співтовариством у вигляді субсидій або на пільгових умовах. У майбутньому обсяг фінансування буде залежати від конкретних стратегій та програм, рішення про впровадження яких буде прийняте.

2. Особливості переходу України на принципи сталого розвитку

Перехід до сталого розвитку, необхідність якого вже усвідомили країни світу, є дуже важливим і для нашої держави. Суттєво деградоване природне середовище, високий рівень забруднення, кризовий стан економіки в Україні вимагають здійснення докорінних економічних, державно-правових та технологічних змін в промисловості та сільському господарстві, а також у світогляді суспільства. На думку провідних фахівців держави, кризовий стан економіки має бути використаний для будівництва нової структури господарства на абсолютно нових принципах господарювання.

Для умов України сталий розвиток може бути визначений як процес гармонізації продуктивних сил, забезпечення гарантованого задоволення принаймні мінімально необхідних потреб всіх членів суспільства за умови збереження й поетапного відтворення цілісності навколишнього середовища, забезпечення рівноваги між потенціалом природи і вимогами людей усіх поколінь.

З урахуванням особливостей перехідного періоду, який переживає Україна, цілями сталого розвитку держави повинні стати:

1 – соціальна справедливість – встановлення гарантій рівності громадян перед законом, забезпечення рівних можливостей для досягнення матеріального, екологічного і соціального благополуччя;

2 – економічне процвітання – забезпечення можливостей, мотивів і гарантій праці громадян, якості життя, функціонування ефективної економіки та раціонального споживання матеріальних ресурсів;

3 – забезпечення високої якості стану навколишнього природного середовища – створення умов всім громадянам для життя в здоровому навколишньому середовищі з чистим повітрям, землею, водою, захист і відновлення біорізноманіття;

– раціональне ресурсокористування – створення системи гарантій раціонального використання всіх видів ресурсів на основі дотримання національних інтересів країни та збереження ресурсів для майбутніх поколінь;

4 – демографічна стабільність – формування ефективної державної політики з метою збільшення тривалості життя і стабілізації чисельності населення держави, надання всебічної підтримки молодим сім'ям, охорона материнства і дитинства;

5 – міжнародне співробітництво – активна співпраця з усіма країнами і міжнародними організаціями з метою досягнення загальнопланетарної стабільності та злагоди.

Для реалізації завдань сталого розвитку необхідною умовою є

раціональність територіальної організації природокористування, що відповідає місцевим природним умовам та природно-ресурсному потенціалу території. Також важливою є паритетність використання природних ресурсів для сучасних і прийдешніх поколінь. Необхідно переорієнтувати та збалансувати галузеву і внутрігалузеву структури господарського комплексу відповідно до нових соціальних і економічних умов.

Для переходу на принципи сталого розвитку необхідними є економічні реформи, стратегічним напрямом яких має стати посилення їх соціально-екологічної спрямованості, що реалізується шляхом: покращення соціально-економічних та виробничих умов праці; підвищення реальних доходів населення на базі державного регулювання заробітної плати та пенсійного забезпечення; зростання освітнього і культурного рівня населення; створення сприятливих умов для охорони здоров'я, материнства і дитинства.

Виходячи з безумовного пріоритету розвитку людини, необхідності полегшення тягаря економічних реформ і водночас забезпечення їх підтримки з боку широких верств населення, держава повинна забезпечувати зайнятість працездатного населення та підтримувати непрацездатні верстви. Дуже важливим є також забезпечення безкоштовних базових медичних послуг та гарантування отримання безоплатної освіти.

Зміни в соціально-економічній сфері та екології потребують реформування суспільно-політичної системи й адекватних інституційних перетворень, що покликані забезпечити соціальну стабільність держави. Одним з найближчих завдань у цій галузі є забезпечення прав і свобод громадян, що здійснюється в рамках формування відкритого суспільства. Таке суспільство покликане забезпечити посилення ролі основних груп населення в формуванні соціально-економічних перетворень за умови існування правової держави та ринкового господарства.

Першочерговим завданням трансформації українського суспільства за переходу до сталого розвитку є активізація найширших верств населення, їх творча участь у здійсненні реформ. Основним важелем виступає демократизація суспільних відносин, що є вагомим компонентом перехідного процесу.

Важливою ознакою розвитку процесу демократизації в Україні є підвищення ролі неурядових організацій, які є авангардом подальшого руйнування монополізму в політиці, управлінні, соціальній та екологічній організації суспільства, формуванні держави відкрито-го демократичного типу.

Перехід до сталого розвитку повинен відбуватися в рамках раціонального

поєднання ефективного функціонування ринкової системи та державного регулювання економіки, шляхом координації дій у всіх сферах життя суспільства, переорієнтації суспільно-політичних відносин, соціальних, економічних, екологічних і політичних інститутів держави.

Реалізація цілей сталого розвитку перш за все пов'язана з активною структурною політикою в сфері матеріального виробництва. Вона полягає в створенні високорозвиненого народногосподарського комплексу, що відповідає вимогам ринкового господарства і еко-логічної безпеки. Екологічно орієнтована структурна політика держави має реалізовуватись через цільові комплексні програми.

На їх базі потрібно досягти збалансування виробництва й споживання, а також видової, технологічної, галузевої, відтворювальної і територіальної структури продуктивних сил. Основою структурної політики держави мають стати: побудова соціально орієнтованої ринкової економіки, що дозволить забезпечити належний рівень життя населення; екологізація виробництва, зменшення техногенного навантаження на навколишнє середовище і матеріалоємності; перехід на нові методи антропогенної діяльності, в основу яких покладено екологічно безпечні технології; підвищення рівня збалансованості економіки за рахунок переорієнтації виробництва на задоволення потреб населення.

Сталий розвиток потребує формування ефективного виробництва в поєднанні із зміною структур споживання, в першу чергу – в промисловості, аграрному секторі, енергетиці. Це дозволить забезпечити економічне зростання за одночасного зменшення витрат енергії, сировини і відходів.

Формуванню основ сталого розвитку сприятиме стабільне енерго- та ресурсозбереження. Воно виступає як передумова поживавлення і піднесення розвитку промисловості, механізм для ефективного та економного використання палива й енергії. Основними напрямками розв'язання проблем енергозбереження є: розробка та впровадження механізмів економії енергії, в тому числі вдосконалення цінової політики; модернізація, реконструкція і заміна технологій; ефективне використання власної бази енергоресурсів.

Одним з основних завдань і передумов сталого розвитку є формування належних умов для забезпечення сталого використання природно-ресурсного потенціалу в інтересах сучасного і майбутніх поколінь. Воно передбачає: скорочення до оптимальних обсягів виробництва і споживання природних ресурсів, у першу чергу – металів, енергоносіїв, лісу, прісної води, сільськогосподарських угідь; оптимізацію співвідношення між виробництвом

засобів виробництва і предметів споживання, що має поряд з екологічним також і важливе соціально-економічне значення; формування ефективної інвестиційної політики, спрямованої на розробку, освоєння та використання природо- і ресурсозберігаючих, маловідходних та безвідходних технологій, виробництво екологічно безпечних видів продукції.

Значна питома вага земельних ресурсів визначає необхідність збалансованого розвитку агропромислового напрямку економіки, збереження та раціонального використання земельних ресурсів.

Для успішного вирішення зазначених завдань потрібно зменшити розораність земель та підвищити родючість ґрунтів, одночасно припинивши їх деградацію. Необхідним також є досягнення екологічно збалансованого співвідношення угідь в зональних системах землекористування. Потрібно якомога швидше оптимізувати і підвищити ефективність використання та охорони земельних ресурсів України.

Перехід до сталого розвитку вимагає визначення головних напрямів збалансованості водокористування, покращання водозабезпечення населення, збереження водоресурсних систем як унікальних складових природного середовища.

Основними засобами для організації збалансованої системи водозабезпеченості і водокористування є: пріоритетність у водокористуванні соціальної сфери, забезпечення прав людини на якісну питну воду та сприятливе водне середовище; цілісність в управлінні водогосподарською та водоохоронною діяльністю за басейновим принципом у взаємозв'язку з іншими компонентами навколишнього середовища; екологічно адаптований за водним фактором розвиток економічного потенціалу областей і регіонів; запровадження водозберігаючих форм розвитку економіки; надання переваги використанню водоресурсних об'єктів у природному стані; оптимальне поєднання загальнодержавних і регіональних інтересів з урахуванням екологічної місткості водоресурсних джерел; пріоритетність економічних важелів регулювання водокористування та охорони водних басейнів.

Забезпеченню ефективної системи відтворення навколишнього середовища і сталого розвитку сприятиме оптимальна лісистість території. Пожвавлення розвитку лісового господарства, встановлення збалансованості між обсягами відтворення і експлуатації лісових ресурсів має досягатись на основі удосконалення економічного механізму. Йдеться, зокрема, про розширення джерел фінансування заходів з відновлення лісових ресурсів і поліпшення їх

використання; удосконалення нормативів плати і розмірів платежів за використання лісів та нанесення їм збитків.

Реалізація зазначених заходів дозволить: збільшити площі лісів як за рахунок лісового фонду, так і заліснення неугідь та вилучення з сільськогосподарського користування низькопродуктивних земель (понад 1 млн га); розширити в кожній природній зоні мережу природоохоронних територій за рахунок найбільш цінних ділянок, що залишились у природному стані і найменш порушені господарською діяльністю; забезпечити належну охорону та збереження лісових ресурсів і екосистем, посилити природоохоронні функції лісів, здійснити комплекс лісгосподарських заходів щодо зниження радіоактивного забруднення лісового фонду.

Важливе значення повинно приділятися охороні атмосферного повітря. Потрібно розробити стандарти якості атмосферного повітря, які будуть узгоджені з міжнародною системою стандартів. Не-обхідно модернізувати очисні споруди на підприємствах, встановити основні вимірювальні прилади контролю за якістю повітря.

Для забезпечення поетапного переходу до сталого розвитку необхідно здійснити реформування законодавчо-правової бази на основі Конституції держави, прийняти ряд законодавчих актів, що будуть основою для соціально-економічних перетворень, обґрунтованого вирішення проблем народного господарства і збереження навколишнього середовища.

Принциповими рисами переходу України на принципи сталого розвитку є:

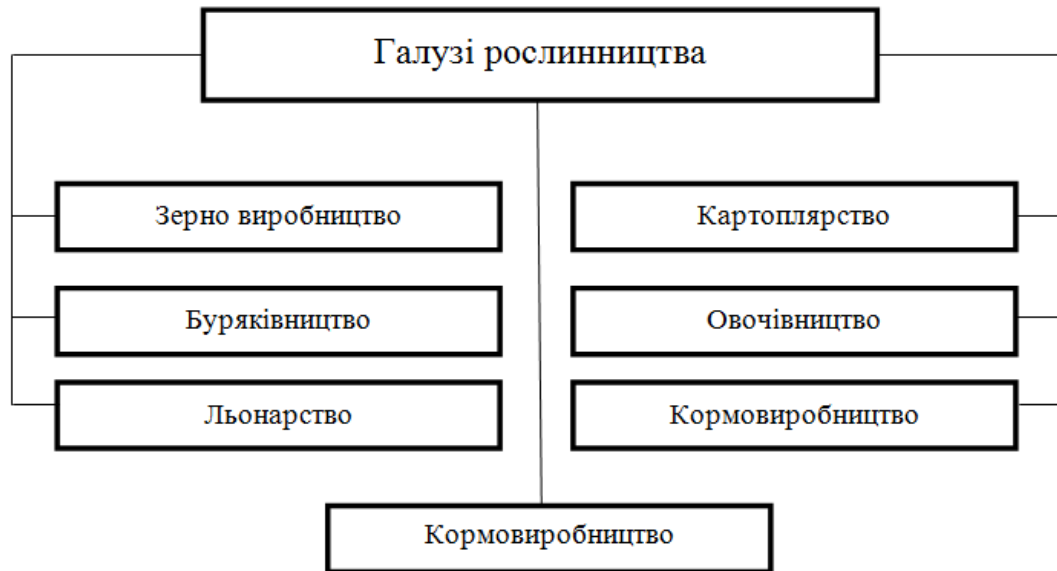
- переважно державне регулювання процесу сталого розвитку, максимальне використання власних можливостей економіки держави, особливо її природо-сировинних ресурсів, виробничо- го, науково-технічного та інтелектуального потенціалу;

- врахування конкретної ситуації, за якої буде здійснюватись процес сталого розвитку, визначення пріоритетів і включення їх до плану на кожний рік відповідно до фінансових можливостей держави;

- поєднання державного впливу з ринковими формами сталого розвитку, стимулювання якісних змін шляхом позачергового фінансування, кредитування, матеріально-технічного та валютного забезпечення, надання економічних пільг пріоритетам сталого розвитку.

2. Принципи організації сталого виробництва продукції в рослинництві.

Рослинництво є комплексною галузю сільського господарства, її розвитку якої залежить розвиток інших галузей, особливо тваринництва, оскільки кормова база останнього створюється переважно в цій галузі. Галузі рослинництва забезпечують населення країни продуктами харчування, а промисловість - сировиною.

Класифікація галузей рослинництва.

Рослинництво, як комплексна галузь, складається з декількох галузей: зерновиробництво, буяківництво, льонарство, картоплярство, овочівництво, кормовиробництво та ін. Відповідно до цього формуються певні виробничі типи господарств, які відрізняються один від одного технологією та організацією виробництва, кваліфікацією робочої сили, вироблюваною продукцією.

Основним завданням розвитку галузей рослинництва є раціональне використання виробничого потенціалу шляхом впровадження інтенсивних технологій, наукових форм організації виробництва і праці стосовно ґрунтово-кліматичних та економічних умов їх діяльності.

Основними шляхами збільшення виробництва конкуренте здатної продукції рослинництва є:

- запровадження науково-обґрунтованої системи ведення господарства;
- створення міцної матеріально-технічної бази стосовно обсягів і структури виробництва продукції, системи машин;
- запровадження ефективної системи захисту рослин від хворіб, шкідників і бур'янів;
- меліорація земель;

- селекція і насінництво;
- запровадження науково-обґрунтованих систем землеробства;
- запровадження заходів із зменшення втрат урожаю при збиранні;
- спеціалізація і концентрація виробництва;
- розвиток форм кооперування і поділу праці;
- запровадження інформаційно-обчислювальної системи планування, обліку, звітності та оперативного управління сільськогосподарським виробництвом;
- впровадження інтенсивних технологій вирощування сільськогосподарських культур.

Особливо важливим на сучасному етапі розвитку галузей рослинництва є запровадження прогресивних технологій вирощування сільськогосподарських культур, які повинні бути ресурсоощадними.

Суть інтенсивних технологій полягає в тому, що виробництво продукції здійснюється на основі новітніх досягнень науково-технічного прогресу при створенні умов для сільськогосподарських культур відповідно до фаз їх росту на основі комплексу факторів в оптимальній пропорції протягом всього вегетаційного періоду з метою забезпечення рівня програмованого урожаю. А саме:

- розміщення культур у сівозміні після науково-обґрунтованих попередників;
- висівання стійких проти засухи і вилягання, хворіб і шкідників високоврожайних районованих сортів за високої якості посівного матеріалу;
- застосування науково-обґрунтованої системи удобрення відповідно до ґрунтово-кліматичних умов на запрограмований рівень урожаю;
- застосування інтегрованих систем боротьби із хворобами, шкідниками і бур'янами;
- застосування комплексу науково-обґрунтованих меліоративних заходів;
- здійснення виробництва відповідно до науково-обґрунтованої системи організації праці;
- виконання всіх виробничих процесів відповідно, до агротехнічних і організаційно-економічних заходів із залученням висококваліфікованих кадрів.

При використанні у господарстві інтенсивних технологій особливого значення набуває дотримання календарного графіку виконання всіх організаційно-технологічних операцій на кожному полі.

Структура посівних площ

Галузь рослинництва включає вирощування великої кількості сільськогосподарських культур, які об'єднують в чотири однорідні групи:

- зернові і зернобобові;
- технічні культури;
- картопля, овочі та баштанні;
- кормові культури.

Структура посівних площ (відсоткове співвідношення площ посіву окремих культур та їх груп в загальній площі посіву) має вплив на урожайність, загальну продуктивність землі, стан кормової бази і на розвиток тваринництва, а тому і визначає рівень виробництва продукції кожного аграрного формування. Структура посівних площ складається під впливом багатьох факторів. Основні з них: структура сільськогосподарських угідь, їх якість, особливо ріллі, спеціалізація, виконання завдань щодо продажу продукції, забезпеченість засобами виробництва і трудовими ресурсами, кліматичні умови.

Рациональна структура посівних площ забезпечує виробництво необхідної кількості зерна, картоплі, овочів, технічних і кормових культур в необхідному асортименті, а всі культури - добрими попередниками і сприяє створенню відповідних агротехнічних і економічних умов, а на цій основі - сприяє підвищенню урожайності. Така структура дає можливість найбільш продуктивно використовувати ріллю, створює можливості для запровадження правильних сівозмін, оскільки кожна культура потребує доброго попередника.

Структура посівних площ - це один із найбільш елементів системи землеробства. Її вдосконалення направлено на збільшення виробництва сільськогосподарської продукції також зменшення трудових і матеріально-грошових затрат на виробництво одиниці продукції.

Вдосконалення структури посівних площ необхідно проводити двома шляхами:

- заміна менш врожайних культур і сортів більш врожайними ми, не змінюючи при цьому системи ведення господарства;
- пов'язаний з перебудовою системи ведення господарства, а саме, поглиблення міжгосподарської і внутрішньогосподарської спеціалізації, що змінює склад і поєднання галузей, взаємозв'язок між землеробством і тваринництвом. Це викликає організаційні зміни в господарстві, в тому числі і в структурі посівних площ.